

Briselē, 20.2.2014.
COM(2014) 86 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Eiropas stratēģija lielākai izaugsmei un darbvietām piekrastes un jūras tūrisma nozarē

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

EIROPAS STRATĒGIJA LIELĀKAI IZAUGSMEI UN DARBVIETĀM PIEKRASTES UN JŪRAS TŪRISMA NOZARĒ

1. IEVADS

2012. gadā Eiropu apmeklēja 534 miljoni tūristu, kas ir par 17 miljoniem vairāk nekā 2011. gadā un 52 % no kopējā tūristu skaita pasaulē. Ienākumi no ārvalstu tūristu uzņemšanas sasniedza EUR 356 miljardus, kas ir 43 % no pasaulē kopā gūtajiem ienākumiem¹. 2013. gadā tūristu naktsmītnēs pavadīto nakšu skaits ES 28 sasniedza augstāko punktu — 2,6 miljardus nakšu, kas ir par 1,6 % vairāk nekā 2012. gadā². Tūrisms neapšaubāmi ir nozīmīga saimnieciskās darbības joma, jo īpaši daudzos jūras un piekrastes reģionos. Tomēr nozari ietekmē pārmaiņas pasaules ekonomikā, kā rezultātā notiek būtiskas pārmaiņas tūristu uzvedībā un izcelsmes tirgos.

Savā 2010. gada paziņojumā³ Komisija nāca klajā ar ilgtspējīga piekrastes un jūras tūrisma stratēģiju⁴. Eiropas Parlaments, Padome, Reģionu komiteja un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja šo priekšlikumu atbalstīja un uzsvēra, ka ir vajadzīga vienota rīcība. Stingru pamatu īpašas ES iniciatīvas izstrādei deva sabiedriskā apspriešana, kas notika 2012. gadā⁵.

Turklāt 2012. gada paziņojumā par jūras nozaru izaugsmi piekrastes un jūras tūrisma nozare tika atzīta par vienu no piecām galvenajām jomām, kas ir būtiska ilgtspējīgas izaugsmes un darbvietu nodrošināšanai jūras ekonomikā.⁶ Eiropas Parlamenta 2013. gada ziņojumā par jūras nozaru izaugsmi⁷ minētais Eiropas pamatdokuments tika vērtēts atzinīgi, un tajā tika ieteiktas vairākas darbības nozares veicināšanai un ilgtspējīga tūrisma attīstības atbalstīšanai tūrisma galamērķos piekrastes reģionos.

Tūrisma nozare attīstās, un tās potenciāls ir jāizmanto tā, lai tā ilgtspējīgā veidā sniegtu ekonomisko labumu. Šajā paziņojumā ir izteikti priekšlikumi daudzo problēmjautājumu kopējiem risinājumiem ar mērķi izmantot Eiropas stipro pušu sniegtās priekšrocības, kas ļautu sniegt būtisku ieguldījumu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei īstenošanā.

¹ ANO Pasaules Tūrisma organizācijas (UNWTO) 2012. gada ziņojums
http://dxtq4w60xqp.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/annual_report_2012.pdf

² Eurostat datubāze (2013).

³ COM(2010) 352 galīgā redakcija.

⁴ Ietverot jūras un pludmales tūrisma, kruīzus un burāšanu/kuģošanu un saistītas iekšzemes darbības.

⁵ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/tourism/index_en.htm.

⁶ COM(2012) 494.

⁷ A7-0209/2013- 2012/2297 (INI).

2. NOZARE AR POTENCIĀLU IZAUGSMES UN NODARBINĀTĪBAS ZIŅĀ

Eiropa ir jūras kontinents, un tās krasta līnija stiepjas no Ziemeļu Ledus okeāna līdz Vidusjūrai vienā virzienā un no Atlantijas okeāna līdz Melnajai jūrai otrā virzienā. Eiropas jūras baseini un piekrastes reģioni ir unikāls dabas un kultūras bagātību avots. Piekrastes un jūras tūrisma nozare ir nozīmīgākā jūras nozare Eiropā, un tā ir cieši saistīta ar vairākām citām ekonomikas nozarēm. Tajā ir nodarbināti gandrīz 3,2 miljoni cilvēku, kuri kopā saražo EUR 183 miljardu pievienoto bruto vērtību⁸, kas veido vairāk nekā vienu trešdaļu no jūras ekonomikas. Vairāk nekā četras no deviņām naktīm, kas tiek pavadītas tūristu naktsmītnēs ES, tiek pavadītas piekrastes teritorijās⁹. 2012. gadā tikai kruīzu tūrisms vien radīja tiešo apgrozījumu EUR 15,5 miljardus un nodrošināja darbu 330 000 cilvēkiem; Eiropas ostas apmeklēja 29,3 miljoni pasažieru, kas ir par 75 % vairāk nekā 2006. gadā¹⁰. Puse no darbvieta Eiropas piekrastes tūrisma nozarē atrodas Vidusjūras reģionā, un šajā reģionā arī tiek saražota puse no pievienotās vērtības, taču arī Atlantijas okeāna, Baltijas jūras un Melnās jūras reģionos atrodas nozīmīgs skaits darbvieta un tiek saražota būtiska pievienotās vērtības daļa.

Piekrastes teritorijās tiek veikta vairāk nekā viena trešdaļa no visām tūrisma darbībām Eiropā, un tās ir nozīmīgas teritorijas izaugsmes un darbvieta ziņā, jo īpaši gados jauniem cilvēkiem, jo 45 % tūrisma nozarē strādājošo ir vecumā no 16 līdz 35 gadiem¹¹. Tomēr daudzi mazie un vidējie uzņēmumi, kas darbojas šajā nozarē, saskaras ar dažādām grūtībām un nevar vieni paši pienācīgi izmantot minēto potenciālu. Tāpēc ir svarīgi, lai pārrobežu problēmjautājumi tiktu risināti ES līmenī un tiktu veicināta sadarbība un paraugprakses, tostarp veicinot pārreģionālas un starptautiskas stratēģiskās partnerības. Lai varētu radīt pievienoto vērtību darbībām visos līmeņos un palīdzēt grūtību pārvarēšanā, ir nepieciešams kopējs Eiropas satvars.

3. GRŪTĪBAS UN JAUNS EIROPAS PIEKRASTES UN JŪRAS TŪRISMA NOZARES SATVARS

Šajā nodaļā uzmanība pievērsta risināmajiem problēmjautājumiem un ierosināta stratēģija, kuras mērķis ir nozares ilgtspējīguma un konkurētspējas uzlabošana un kuru īsteno Komisija, dalībvalstis, reģionālās un vietējās iestādes, privātie uzņēmēji un citas ieinteresētās personas.

3.1. Rezultatīvātes un konkurētspējas stimulēšana

Zināšanu uzlabošana

Jebkāda nozares ekonomiskā novērtējuma veikšanu vietējā, jūras baseinu un Eiropas līmenī apgrūtina datu trūkums un tas, cik tie ir nesalīdzināmi. Neraugoties uz to, ka pēdējos gados ir

⁸ Study in support of policy measures for maritime and coastal tourism at EU level (turpmāk "CMT pētījums"), ECORYS, 2013 http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/study-maritime-and-coastal-tourism_en.pdf.

⁹ Piekrastes teritorijas veido pašvaldības, kuras robežojas ar jūru vai no kuru teritorijas puse atrodas tuvāk par 10 km no krasta līnijas.

¹⁰ Eurostat datubāze (2012) — Naktis, kas pavadītas tūristu naktsmītnēs piekrastes un citās teritorijās — http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tour_occ_ninatc.

¹¹ Starptautiskā Kruīzu līniju asociācija "The Cruise Industry", 2013. gada izdevums. http://www.senato.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/documento_evento_procedura_commissione/files/000/000/632/Documentazione_Clia_Europe.pdf.

¹¹ Eurostat datubāze (2012) — Nodarbinātās personas pa vecuma grupām (NACE 2. red.) — http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#.

gūti daži panākumi¹², ir jāapzina un jārisina problēmas, kas saistītas ar nepilnīgiem datiem, lai uzlabotu plānošanu un tūrisma galamērķu pārvaldību. Ir nepieciešami īpaši rādītāji, kas uzlabotu piekrastes un jūras tūrisma nozares statistikas saskaņotību un salīdzināmību Eiropā un ārpus tās robežām.

Nepastāvīgā pieprasījuma problēmas risināšana

Tūrisma pakalpojumu pieprasījums¹³ ir ļoti mainīgs, kam iemesls ir pārmaiņas ekonomikā, finanšu jomā un politikā. Vidējie izdevumi par vienu nakti kopš šā gadsimta pirmās desmitgades vidus samazinās, un sagaidāms, ka gada izdevumi laikposmā no 2011. līdz 2020. gadam samazināsies vēl par 9 %. Šī tendence jo īpaši ietekmē piekrastes reģionu ekonomiku, jo to galvenokārt veido MVU un mikrouzņēmumi¹⁴. Turklāt transporta cenu samazinājums ir palielinājis konkurenci starp Eiropas piekrastes reģioniem un zemo cenu tūrisma galamērķiem visā pasaulē, kas papildus veicina pieprasījuma nepastāvīgumu. Vietējie tūrisma galamērķi zaudē savas salīdzināmās priekšrocības, un tiem bieži ir grūtības piesaistīt tradicionālo un jauno pieprasījums, kas pieaug visā pasaulē. Papildu grūtības sagādā sezonālitate — lielāko daļu potenciālo sociālekonomisko labumu ir iespējams gūt vasaras mēnešos, bet pārējā gada laikā daudzi vietējie uzņēmumi ir slēgti. Tāpēc, lai varētu izmantot potenciālu, ko sniedz tūristi, kuri var ceļot ārpussezonas laikā, ir jāizstrādā īpašas stratēģijas, kas būtu balstītas uz inovatīvu un pievilcīgu politiku un produktiem.

Nozare varētu pielāgoties demogrāfiskajām izmaiņām un izstrādāt piedāvājumu, kas piesaistītu vecāka gadagājuma cilvēkus, kuru skaits arvien pieaug¹⁵. Nozīmīgs potenciāls ir arī tūristiem, kuri nav no Eiropas un kuri dodas atvaļinājumā ārpussezonas laikā; Komisija nesen pārskatīja Vīzu kodeksu un ierosināja procedūru vienkāršošanu attiecībā uz trešo valstu ceļotājiem¹⁶. Problēmas piekrastes un jūras tūrisma nozarē vajadzētu risināt arī pašreiz īstenotajās iniciatīvās, kas vērstas uz vecāka gadagājuma cilvēkiem ("Senior") un pieejamību ("Accessibility")¹⁷, un projektā "Eiropas izcilākie tūrisma galamērķi" (EDEN)¹⁸. Varētu tikt izstrādātas arī komunikācijas un veicināšanas iniciatīvas, kuras būtu orientētas uz konkrētām valstīm ārpus Eiropas.

Nozares sadrumstalotības novēršana

Tā kā joprojām turpinās ekonomikas krīze, lielākajai daļai tūrisma nozarē strādājošo MVU ir ierobežotas iespējas saņemt aizdevumus ieguldījumiem un inovācijai, vai arī šīs iespējas tiem ir pilnībā liegtas¹⁹. Turklāt piekrastes reģioni bieži saskaras ar grūtībām radīt un pilnīgi

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 692/2011 attiecībā uz Eiropas statistiku par tūrismu.

¹³ Izsaka kā vietējo un ārvalstu ceļotāju skaitu.

¹⁴ CMT pētījums.

¹⁵ 128 miljoni ES iedzīvotāju ir vecumā no 55 līdz 80 gadiem.

¹⁶ Eurostat datubāze (2012) — Iedzīvotāju skaits 1. janvārī pa vecuma grupām piecu gadu intervālā un pa dzimumiem — http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#.

¹⁷ COM(2012) 629.

¹⁸ Minētās iniciatīvas veicina publiskā un privātā sektora partnerības, sniedzot iespēju tādām konkrētām mērķgrupām kā jauniešiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem, personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām un ģimenēm ar zemiem ienākumiem ceļot, jo īpaši ārpussezonas laikā.

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/index_en.htm.

¹⁹ CMT pētījums.

izmantojot ekonomisko labumu, ko sniedz kruīzu tūrisms, lai gan tiek izdarīts arvien lielāks spiediens ieguldīt ostu infrastruktūrā un vides aizsardzībā.

Tas daļēji skaidrojams ar faktu, ka uzņēmumi ES jūras baseinos nepietiekami izmanto sinerģijas, kā rezultātā rodas sadrumstalotība un ir ierobežotas iespējas gūt ekonomisko labumu. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai dalībvalstis, reģioni un ieinteresētās personas apmainītos ar paraugpraksi. Būtu jāveicina sadarbība starp institūtiem, muzejiem, tūrisma uzņēmumiem un citām ieinteresētajām personām, lai varētu izstrādāt inovatīvus un ilgtspējīgus produktus, kas atbilst apmeklētāju gaidām.

Komisija:

1. centīsies novērst nepilnības tūrisma datu pieejamības jomā, jo īpaši attiecībā uz piekrastes un jūras tūrisma datiem;
2. vajadzības gadījumā ES tūrisma iniciatīvās, tostarp veicināšanas un komunikācijas kampaņās, īpaši pievērsīsies piekrastes un jūras teritorijām;
3. veicinās Eiropas mēroga dialogu starp kruīza kuģu operatoriem, ostām un ieinteresētajām personām piekrastes tūrisma jomā;
4. atbalstīs starptautisku un reģionālu partnerību, tīklu²⁰ un kopu izveidi un gudru specializācijas stratēģiju izstrādi.

Komisija aicina dalībvalstis, reģionālās un vietējās iestādes un tūrisma nozari kopumā:

- iesaistīties un aktīvi līdzdarboties tīklu un kopu veidošanā un gudru specializācijas stratēģiju izstrādē;
- konkrētos tirgus segmentos izstrādāt konkrētākai mērķauditorijai paredzētas paketes, piemēram, vecāka gadagājuma cilvēkiem vai personām ar invaliditāti paredzētas paketes.

3.2. Prasmju un inovācijas veicināšana

Ilgtspējīgas un konkurētspējīgas izaugsmes priekšnoteikums ir ieguldījumi cilvēkos, taču nozare nespēj piesaistīt pietiekamu skaitu kvalificētu darbinieku. Galvenais iemesls ir darba sezonālitate un karjeras izaugsmes iespēju trūkums. Prasmju piedāvājuma saskaņošanai ar darba tirgus pieprasījumu būtu jāizmanto izglītība un apmācība. Komisija ir izstrādājusi vairākas iniciatīvas, kas palīdzēs īstenot iepriekš minēto: *EURES* portālā tiks izveidota sadaļa "Darbs jūras nozarēs", kurā būs sniegta informācija darba meklētājiem un darba devējiem²¹; 2014. gada pavasarī ir plānots publicēt karti, kurā būs norādītas prasmju un apmācības vajadzības tūrisma pakalpojumu nozarē, un Komisija veicinās tādu kopēju nozares pamatdokumentu izstrādi, kas būs saistīti ar Eiropas kvalifikāciju sistēmu un Eiropas kredītpunktu sistēmu profesionālās izglītības un apmācības jomā²².

Apmācības politika, kas būtu labāk orientēta uz konkrētām vajadzībām, iekļaujot nozares vajadzības ES programmās, ir paredzēta, lai nodrošinātu teicami kvalificētu, uz klientu

²⁰ Piemēram, Eiropas Biznesa atbalsta tīkls.

²¹ 2013. gada rudenī tika sākts pētījums par kopu veidošanas iespējām Vidusjūras reģionā.

²² <https://ec.europa.eu/eures/>.

²² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm.

orientētu un daudzvalodīgu cilvēkkapitālu. Jaunā programma "Erasmus+" sniegs atbalstu starptautiskām stratēģiskajām partnerībām, kas izveidotas starp izglītības, mācību un jaunatnes iestādēm un organizācijām. Nozare gūs labumu no jaunām īpaši nozarei izstrādātām mācību programmām un inovatīvām profesionālās izglītības un apmācības formām; nozares pārstāvji tiek aicināti iesaistīties un sadarboties ar augstākās izglītības iestādēm, izmantojot zināšanu apvienības.

Privāto izklaides kuģošanas jomā prasības attiecībā uz jahtu kapteiņu kompetenci dažādās dalībvalstīs atšķiras, kas ierobežo pārrobežu tūrisma attīstību un ietekmē darba tirgu ūdenstūrisma nozarē. Turklāt dažādās dalībvalstīs būtiski atšķiras prasības attiecībā uz kvalifikāciju un drošības iekārtām, kā rezultātā tiek ierobežota pārvietošanās un piekļuve tirgum. Mazo piekrastes un jūras tūrisma uzņēmumu konkurētspēju tirgū, kas kļūst arvien globalizētāks, varētu uzlabot, pēc iespējas izmantojot informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas. Ar esošajiem rīkiem, piemēram, IKT un Tūrisma uzņēmējdarbības atbalsta portālu²³, varētu uzlabot uzņēmumu redzamību, veicināt inovāciju un atbalstīt uzņēmumu pārorientāciju.

Komisija:

5. novērtēs vajadzību pēc ES rīcības attiecībā uz kvalifikācijas prasībām profesionālajiem jahtu kapteiņiem un atpūtas kuģošanai²⁴;
6. novērtēs vajadzību pēc ES rīcības attiecībā uz noteikumiem par ūdenstūrisma drošības iekārtām;
7. stimulēs inovatīvas pārvaldības shēmas, izmantojot IKT²⁵ un Tūrisma uzņēmējdarbības atbalsta portālu.

Komisija aicina dalībvalstis un reģionālās un vietējās iestādes:

- stimulēt piekļuvi internetam un veicināt elektroniskos tirgvedības rīkus;
- veicināt tulkošanas pakalpojumus, kas nepieciešami karšu, informācijas lapu un loģistikas informācijas tulkošanai.

Komisija aicina nozares pārstāvjus:

- aktīvi līdzdarboties prasmju un mācību veicināšanas pasākumos;
- ieguldīt tūrisma produktu un darbinieku darba kvalitātes kontroles iniciatīvās;
- izstrādāt un veicināt visiem pieejamus tiešsaistes kursus, kuri būtu paredzēti prasmju pilnveidošanai un pārorientācijai piekrastes un jūras tūrisma nozarē.

²³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/ict/index_en.htm.

²⁴ Pasažieru kuģu apkopes locekļu apmācība saskaņā ar Konvenciju par jūrnīeku sagatavošanu un diplomēšanu, kā arī sardzes pildīšanu, neattiecas uz kapteiņiem.

²⁵ Konkrēti IKT rīki, kas ir pieejami, ir, piemēram, Tūrisma virtuālais uzraudzības centrs (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/vto/index_en.htm); platforma *Tourism Link* (<http://www.tourism-link.eu/tourism-link/>); platforma *eCalypso* (<http://www.ecalypso.eu/steep/public/index.jsf>).

3.3. Ilgtspējīguma nostiprināšana

Ietekmes uz vidi līdzsvarošana

Tūrismam ir vajadzīga veselīga vide un ilgtspējīgs dabas resursu izmantojums, taču tūrisma darbības bieži koncentrējas jau blīvi apdzīvotās vietās, kā rezultātā maksimālās noslodzes periodos krasi palielinās pieprasījums pēc ūdens resursiem, pieaug atkritumu apjoms un gaisa, sauszemes un jūras transporta radīto emisiju daudzums, palielinās augsnes sablīvēšanās risks un risks, ka varētu mazināties bioloģiskā daudzveidība (infrastruktūras paplašināšanas dēļ), kā arī pieaug eutrofikācijas un citu veidu ietekmes risks. Iepriekš minētais var skart arī mazapdzīvotas un cilvēka darbības neskartas teritorijas. Turklāt problēmas šajās jomās saasina klimata pārmaiņu radītā ietekme, un tā varētu radīt izmaiņas tūrisma ģeogrāfiskajā izvietojumā un sezonālajā sadalījumā.

Ar ES *Natura 2000* tīkla palīdzību tiek aizsargāti apdraudēti piekrastes un jūras biotopi, kuri, ja tiek labi pārvaldīti, var sniegt būtiskas atpūtas iespējas un sekmēt ilgtspējīgu izaugsmi un nodarbinātību. ES tiesību aktos, piemēram, ūdens pamatdirektīvā un jūras stratēģijas pamatdirektīvā, ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina pienācīgs piekrastes un jūras ūdeņu aizsardzības statuss, kas ir priekšnoteikums tūrisma nozares veiksmīgai darbībai. Kompleksa piekrastes pārvaldība un jūras telpiskā plānošana palīdz nodrošināt ilgtspējīgas un videi draudzīgas infrastruktūras²⁶ izveidi, izmantojot gudru plānošanu un sadarbību starp valdībām un publiskā un privātā sektora partneriem²⁷. Labs piemērs iepriekš minētajam ir Velsas piekrastes ceļš, kas ved gar Velsas krasta līniju 1 400 km garumā; 2012. gadā to apmeklēja 2,82 miljoni tūristu, un gadā tas nodrošina ienākumus GBP 32 miljonu apmērā²⁸. Laba iespēja izstrādāt produktus, kas piesaista ceļotājus, kuriem rūp ekoloģija, — sākot no vietējo produktu piedāvāšanas līdz pat videi nekaitīgiem uzņēmējdarbības modeļiem un praksei — ir ekotūrisms²⁹.

Nozare ir pietiekami labi attīstīta, lai tā pati varētu izmērīt un uzraudzīt savu ilgtspējīgumu, proti, ar tādām iniciatīvām kā ES ekomarkējums vai *Travelife* sertifikācijas sistēma³⁰. Vides pārvaldības sistēmas ir labi zināmas ar to, ka tās samazina atkritumu plūsmas, uzlabo darbības efektivitāti un palīdz ietaupīt naudu³¹. Eiropas Vides pārvaldības un audita sistēmā (*EMAS*)³² jau ir izstrādāti īpaši rādītāji tūrisma nozares novērtēšanai, un pilotposmā esošajā Eiropas Tūrisma rādītāju sistēmā³³ varētu tikt izstrādāti vēl citi rādītāji.

Problēma, kas saistīta ar emisijām no atpūtas kuģiem, ir risināta divos nesenos Komisijas tiesību aktu priekšlikumos³⁴. Turklāt, ja kuģos, kad tie ir pietauvojušies ostā, tiktu izmantots

²⁶ Zaļā infrastruktūra aptver dabīgu vai daļēji dabīgu platību telpiskās struktūras
<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>.

²⁷ COM(2013) 133 *final*.

²⁸ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-25096911>.

²⁹ <http://www.ecotourism.org/book/ecotourism-definition>.

³⁰ http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm.

<http://www.travelife.org/Hotels/home.asp?p=1>.

³¹ Pētījumā par viesnīcām Spānijā (*Cornell Hospitality Quarterly, August 2012*) tika konstatēts, ka tās viesnīcas, kas izmanto Vides pārvaldības un audita sistēmu, gūst lielāku peļņu.

³² http://ec.europa.eu/environment/emas/about/index_en.htm.

³³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/sustainable-tourism/indicators/index_en.htm ir rīks ilgtspējīga tūrisma rezultativitātes mērīšanai un uzraudzībai tūrisma galamērķos.

³⁴ COM(2011) 456 galīgā redakcija un COM(2013) 18 *final*.

krasta elektroenerģijas pieslēgums, tas būtiski samazinātu degvielas patēriņu, trokšņa līmeni un emisijas gaisā. Tomēr līdz šim brīdim ieguldījumus šajā tehnoloģijā ir izdarījušas tikai nedaudzas Eiropas valstu ostas; elektroenerģijas piegāde un iekļaušana viedajos enerģijas tīklos būtu jāizpēta papildus un jāveicina.

Komisija:

8. veicinās ekotūrisma, izmantojot Eiropas Vides pārvaldības un audita sistēmas un ES ekomarķējuma rādītājus, un mudinās veidot saiknes ar citām ilgtspējīguma veicināšanas darbībām;
9. veicinās Barselonas konvencijas Protokola par kompleksu piekrastes teritoriju pārvaldību un attiecīgā Padomes ieteikuma īstenošanu, kā arī veicinās jūras teritoriju telpisko plānošanu un zaļo infrastruktūru, lai nodrošinātu ES piekrastes teritoriju ilgtspējīgu attīstību;
10. veicinās stratēģijas, kas attiecas uz atkritumu veidošanās novēršanu, atkritumu apsaimniekošanu un jūras piesārņojumu, lai atbalstītu ilgtspējīgu piekrastes un jūras tūrisma.

Komisija aicina dalībvalstis, reģionus, nozares pārstāvjus un citas ieinteresētās personas:

- īstenot Ieteikumu par kompleksu piekrastes teritoriju pārvaldību un Protokolu par kompleksu piekrastes teritoriju pārvaldību;
- izstrādāt vadlīnijas par to, kā maksimāli samazināt ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un palielināt labumu, ko sniedz atpūta un tūrisms aizsargājamās teritorijās;
- izstrādāt veidu, kā piekrastes teritorijās pielāgoties klimata pārmaiņām;
- uzlabot resursu efektīvu izmantošanu, atkritumu un piesārņojuma rašanās novēršanu un atkritumu apsaimniekošanu un piesārņojuma pārvaldību tūrisma zonās, kā arī nodrošināt, lai to darītu operatori;
- veicināt Vides pārvaldības un audita sistēmu un īstenot vides pārvaldības paraugpraksi un zaļās infrastruktūras pieejas;
- veicināt piekrastes elektroenerģijas pieslēgumu izmantošanu un ostu pakalpojumu nodrošinājumu;
- veicināt ūdens efektīvas izmantošanas pasākumus, kas iekļauti Ūdens aizsardzības konceptuālajā plānā.³⁵

Komisija aicina nozares pārstāvjus un citas ieinteresētās personas:

- attīstīt un veicināt ekotūrisma un citus ilgtspējīga tūrisma produktus;
- īstenot efektīvas ūdens izmantošanas pasākumus, kas iekļauti Ūdens aizsardzības konceptuālajā plānā;
- aktīvi līdzdarboties projektos, kuru mērķis ir samazināt atkritumu daudzumu, emisijas, jūras piesārņojumu, dabas resursu izmantojumu, kā arī ūdens un atkritumu reģenerācijā / ūdens atkārtotā izmantošanā un atkritumu pārstrādē.

Inovatīva, ilgtspējīga un augstas kvalitātes piedāvājuma veicināšana

³⁵

Ūdens aizsardzības konceptuālā plāna mērķis ir integrēt ūdens resursu politiku citās politikas jomās
<http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/>.

Nepastāvīgais pieprasījums nozīmē, ka ir vajadzība pēc interesantiem un ilgtspējīgiem produktiem, kas būtu pielāgoti klienta individuālajām vēlmēm un sniegtu iespēju gūt unikālus iespaidus. Tomēr potenciāli interesantas tūrisma apskates vietas vai priekšmeti netiek prezentēti un reklamēti pietiekami aktīvi vai nav izveidota pietiekami cieša saikne ar citiem piekrastes tūrisma piedāvājumiem. Nozares pārstāvjiem vajadzētu izstrādāt jaunus produktus, ar kuriem tiktu veicināts piekrastes un jūras arheoloģijas, jūras vēsturiskā mantojuma, zemūdens tūrisma, vietējo produktu baudīšanas u. c. tūrisma darbību pievilcīgums un pieejamība. Labs piemērs ir projekts "Odiseja"³⁶ kurā, izmantojot inovatīvus piekrastes pakalpojumus un senos jūras ceļu tīklus, ir atzīta piekrastes tūrisma, jūras kultūras maršrutu un inovatīvu burāšanas darbību ekonomiskā potenciāla vērtība.

Arvien lielākā sabiedrības interese par ūdenssportu, piemēram, atpūtas zveju, kuģošanu, braukšanu ar vējadēli un niršanu, rada potenciālu un var palīdzēt risināt problēmu, kas saistīta ar sezonālītāti, jo minētās darbības var veikt arī ārpus noslogotākajām sezonām. Augošā privāto atpūtas kuģu popularitāte nozīmē, ka jahtu pietātnēm jābūt drošām un pieejamām, taču joprojām nav novērsta visas problēmas, proti, trūkst pietātņu vietu un atbilstošu pakalpojumu personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām. Jaunu tīklu veidošanu ūdenstūrisma nozarē varētu iedvesmot tādas iniciatīvas kā "Ūdenstūrisma tīkls"³⁷ vai projekts "Sail West"³⁸, kura mērķis ir jūras aktīvās atpūtas izcilības centra izveide un saikņu veidošana starp Īrijas, Ziemeļīrijas un Skotijas rietumu daļas piejūras pašvaldībām.

Pakalpojumu kvalitāte ir ļoti būtisks faktors, kas ļauj izvirzīties konkurentu vidū. Šā iemesla dēļ ir svarīgi nodrošināt tūristu pārliecību par to, ka viņi saņems augstas kvalitātes pakalpojumus visā ES, un šīs kvalitātes pastāvīgu novērtējumu. Nesenā priekšlikuma par Eiropas tūrisma kvalitātes principiem mērķis ir palielināt patērētāju drošību un pārliecību attiecībā uz tūrisma pakalpojumiem.³⁹

Izolētība un attālinātība — iespēju ieraudzīšana ģeogrāfiskā stāvokļa noteiktajos ierobežojumos

Salas un citi attāli galamērķi pieejamības ziņā ir papildus ierobežoti, un tie lielā mērā ir atkarīgi no kuģu pakalpojumiem. Tas rada problēmas attiecībā uz transporta izdevumiem, sezonālītāti un satiksmi ar kontinentālo daļu un/vai tuvējām teritorijām, kas ietekmē šo vietu pievilcīgumu tūristu un tūrisma nozarē strādājošo acīs. Problēmu apzināšanās bieži nav pietiekama, lai rastu piemērotus risinājumus. Tomēr šādas vietas vajadzētu attīstīt, jo tās sniedz nodarbinātības iespējas teritorijās, kur bieži tikpat kā netiek veikta citu veidu saimnieciskā darbība.

³⁶ www.odyssea.eu.

³⁷ www.nautical-tourism.eu.

³⁸ <http://malinwaters.com/about>; Finansēts ar INTERREG IV A programmas līdzekļiem; šajā projektā tiek sniegts finansiālais atbalsts vairākiem ostu attīstības projektiem.

³⁹ COM(2014) ...final.

Komisija:

11. veicinās piekrastes un sauszemes pievilcīguma faktoru, tostarp starptautisku tematisko maršrutu, piemēram, kultūras, reliģisko vai seno tirdzniecības maršrutu⁴⁰, dažādošanu un integrāciju;
12. pasūtīs pētījumu par to, kā uzlabot satiksmi ar salām un izstrādāt inovatīvas tūrisma stratēģijas attiecībā uz (attālajām) salām;
13. pasūtīs pētījumu, kura mērķis būs apzināt inovatīvo praksi jahtu piestātņu attīstīšanas jomā.

Komisija aicina dalībvalstis, reģionālās un vietējās iestādes un nozares pārstāvjus:

- attīstīt tādu tūrisma, kura pamatā ir kultūras mantojums, izveidot zemūdens arheoloģiskos parkus (par pamatu izmantojot *UNESCO* darbu) un attīstīt dabas un veselības tūrisma piekrastes tūrisma galamērķos;
- izmantot valsts un reģionāla līmeņa stratēģijas, lai nodrošinātu tūrisma pakalpojumu piedāvājumu saskaņotību un labāku salu un attālo teritoriju pieejamību;
- izstrādāt inovatīvu praksi esošās jūras infrastruktūras atjaunošanai un atkārtotai izmantošanai.

Komisija aicina nozares pārstāvjus:

- izveidot īpašu jūras tūrisma nozarē iesaistīto ieinteresēto personu tīklu, kurš aptvertu arī ceļojumu operatorus.

3.4. ES finansējuma maksimāla izmantošana

Ar ES finanšu shēmas 2014.–2020. gadam un citu ES instrumentu līdzekļiem tiek finansēta projektu plānošana un īstenošana, kas dod stimulu nozares ilgtspējīgai attīstībai. Dalībvalstis un reģioni tiek aicināti izstrādāt daudzgadu valsts un/vai reģionāla līmeņa stratēģijas, kuru mērķis būtu ilgtspējīga piekrastes un jūras tūrisma attīstīšana, un nodrošināt saskaņotību ar saviem partnerības nolīgumiem un darbības programmām.

Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi)

Ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzekļiem var līdzfinansēt ieguldījumus ilgtspējīgā tūrismā atbilstoši dažādiem tematiskajiem mērķiem, kas saistīti ar pētniecību un inovāciju, piekļuvi IKT un to izmantošanu, uzņēmējdarbību, MVU izaugsmi un konkurētspēju, energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu izmantošanu, pielāgošanos klimata pārmaiņām, kultūras un dabas mantojuma attīstīšanu vai nodarbinātību un darbaspēka mobilitāti. Ieguldījumus infrastruktūrā var veikt tikai attiecībā uz maza mēroga kultūras un ilgtspējīgu tūrisma. Saskaņā ar Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi ar ERAF līdzekļiem var veicināt labas prakses apmaiņu, starptautiskos tīklus un kopu veidošanu un kopējas stratēģijas ilgtspējīga tūrisma, kultūras un pārrobežu tirdzniecības jomā

⁴⁰

Piemēram, ar kopējo pārvaldības līgumu, kas noslēgts starp Eiropas Padomi un Komisiju ar mērķi veicināt kultūras un reliģiskos maršrutus.

Piekrastes un jūras tūrisma nozarē iesaistītie var izmantot arī dažādus jaunus ES fondus, īstenojot daudznozaru projektus, kuru uzmanības centrā ir inovācija, piemēram, integrētas pilsētattīstības jomā (Eiropas Reģionālās attīstības fonda finansējums), no zivsaimniecības atkarīgu teritoriju ilgtspējīgas attīstības jomā (Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansējums) un lauku attīstības jomā (Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai finansējums). Šāda veida projekti var saņemt finansējumu no Eiropas Sociālā fonda ar mērķi atbalstīt darbvieta radīšanu, profesionālo pielāgošanos, apmācību un spēju veidošanu.

Pētniecība, inovācija un konkurētspēja

Pamatprogramma "Apvārsnis 2020" ir finanšu instruments, ar ko tiek īstenota ES pētniecības un inovācijas stratēģija 2014.–2020. gadam. Jūras nozaru izaugsme ir atzīta kā viena no galvenajām, kam jāpievērš uzmanība; ir plānots īpašs atbalsts tiem MVU, kuri vēlas izstrādāt un izmantot inovatīvus risinājumus, tostarp piekrastes un jūras tūrisma nozarē.

Uzņēmumu konkurētspējas un mazo un vidējo uzņēmumu programmas (COSME) 2014.–2020. gadam mērķis ir uzlabot MVU konkurētspēju. Minētās programmas galvenie mērķi attiecībā uz tūrismu ir palielināt pieprasījumu (jo īpaši ārpussezonas laikā), dažādot piedāvājumu un produktus, uzlabot kvalitāti, ilgtspējīgumu, pieejamību, prasmes un inovāciju, sociālekonomiskās zināšanas par nozari un popularizēt Eiropu kā unikālu, ilgtspējīgu un augstas kvalitātes tūrisma galamērķu kopumu.

Izglītība, apmācība un kultūra

Programma "Radošā Eiropa" (2014.–2020. gads) piedāvā iespējamās sinerģijas ar kultūras un dabas tūrismu, tostarp piekrastes un jūras vēsturiskā mantojuma jomā. Programma "Erasmus+" (2014.–2020. gads) nozarei varētu dot labumu attiecībā uz nodarbināmību, jaunām mācību programmām nozarē un inovatīvām profesionālās izglītības un apmācības formām.

Vide, klimata pārmaiņas un citu avotu finansējums

Finansējuma piešķiršana no finanšu instrumenta LIFE+ līdzekļiem tiks atsākta 2014. gadā, un sagaidāms, ka ar to tiks atbalstīta ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķu īstenošana. Tas sniedz lielas iespējas finansēt inovatīvus projektus, kas skar piekrastes un jūras tūrisma nozari, tostarp sniegt atbalstu attiecībā uz resursu efektīvu izmantošanu. Priekšlikuma par ES Septīto ES vides rīcības programmu 2020. gadam un ES mērķu attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām un to ietekmes mazināšanu uzmanības centrā ir ne tikai tādas infrastruktūras nozares kā enerģētika un transports, bet tie koncentrējas arī uz konkrētiem aspektiem, kas saistīti ar piekrastes un jūras tūrisma nozari. Turklāt MVU var saņemt finansējumu no Eiropas Investīciju bankas ieguldījumiem tūrisma nozarē un/vai konverģences reģionos.

Komisija:

14. izstrādās tiešsaistes rokasgrāmatu, kurā būs sniegts pārskats par nozīmīgākajām finansējuma iespējām nozarē (jo īpaši MVU).

Komisija aicina dalībvalstis un reģionus:

- izstrādāt un īstenot valsts/reģionāla līmeņa stratēģijas attiecībā uz piekrastes un jūras tūrisma nozari un projektus, kas jāiekļauj darbības programmās;
- censties veidot pārrobežu sadarbību attiecībā uz iepriekš minētajām stratēģijām un apmainīties ar paraugpraksi;
- efektīvi un lietderīgi izmantot pieejamos līdzekļus.

4. TO ES POLITIKU SASKAŅOŠANA, KAS SKAR PIEKRASTES UN JŪRAS TŪRISMA NOZARI

Piekraustes un jūras tūrisma nozari, kas var būt ekonomiskās izaugsmes dzinējspēks, tieši vai netieši ietekmē lielākā daļa Eiropas politikas un saimnieciskās darbības jomu.

Šā iemesla dēļ Komisija nodrošinās, ka piekrastes un jūras tūrisms tiek iekļauts tādās citās ES politikas jomās kā IT pieejamība, ilgtspējīgs transports, drošības jautājumi un darba ņēmēju brīva pārvietošanās. Tiks ņemti vērā arī tādi horizontālie politikas aspekti kā vides aizsardzība, reģionālā attīstība, apmācība, patērētāju aizsardzība un klimata pārmaiņu ietekmes mazināšana.

Turklāt spēcīgu tūrisma ekonomiku veicina Baltijas jūras, Atlantijas okeāna un Adrijas–Jonijas jūras makroreģionu stratēģijas, ar kurām arī tiek koordinēta reģionālo un ES resursu un citu resursu, kas nav ES resursi, izmantošana ar mērķi sniegt labumu ikvienam. Nākotnē tiks izpētītas saiknes ar Eiropas kaimiņattiecību politiku, Melnās jūras reģiona sinerģiju, stratēģiju Donavas reģionam un Ziemeļu dimensiju.

5. SECINĀJUMI

Piekraustes un jūras tūrismam ir nepieciešams tālejošs politikas satvars. Komisijai, dalībvalstīm, reģionālajām un vietējām iestādēm, nozares pārstāvjiem un citām ieinteresētajām personām ir jāveic īpaši orientētas darbības atbilstoši ES politikai jomās, kas ietekmē šo nozari.

Komisija regulāri uzraudzīs šo procesu, lai nodrošinātu, ka darbības tiek īstenotas. Pēc tam tā iesniegs ziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai un novērtēs gūtos rezultātus.